

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: D. Č.: V preudarek gospodom poslancem! — Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Listnica.

V preudarek gospodom poslancem!

Skoraj v vseh avstrijskih deželah stopa na površje učiteljsko gmotno vprašanje. Vse avstrijske učiteljske zveze pa so storile vzajemno tudi potrebne korake, da pride ta pereča zadeva tudi na razgovor že v prihodnjem zasedanju državnega zbora.

Prva in pglavitna naša zahteva je in ostane, da se uredé učiteljske plače v soglasju s plačami c. kr. državnih uradnikov zadnjih treh plačilnih razredov. V tem pogledu se je dossegla na temelju izborne učiteljske organizacije pri vsem učiteljstvu avstrijskem popolna edinost in solidarnost. Od te zahteve ne moremo odjenjati dotlej, da doženemo njeno uresničenje. Tudi naša „Zaveza“, ena najdelavnejših v krogu avstrijskih učiteljskih zvez, je te dni potrebno ukrenila, da pride to vprašanje na dnevni red v vseh slovenskih deželnih zborih. Takisto bodo storile ostale učiteljske zveze po drugih deželah. Upajmo, da ne brez uspeha! —

Res je, da so peticije, katere vlaga avstrijsko učiteljstvo že dolgo vrsto let na razne deželne zastope ter na državni zbor, skoraj nebrojne. Znano nam je tudi, da se je že marsikdo naveličal, poslušati naše opetovane prošnje za — kruh; a uverjeni naj bodo dotični gospodje, da je še mnogotežje prositi in prosjačiti nego — dajati. Uspehi se najčešče komaj izplačajo: malo denarja, dosti zmerjanja, kakor se to v obče godi vsem „beračem“ in drugi „lačni gospodi“.

Da so naše zahteve pravične in opravičene, se je v zadnjem času že dovolj dokazovalo, a tudi priznalo. Vendar si dovoljujemo, o tem še nekaj omenjati.

Z večjo človeško izobrazbo rastejo vstric tudi človeške potrebe in zahteve. Okus postane finejši in izbirčnejši na zunaj in na znotraj: bodisi glede obleke in hrane, bodisi glede duševnih užitkov itd. Učitelju dajte torej ali primerno plačo, s katero bo mogel svojemu duševnemu razvoju primerno in dostojno živeti, ali pa mu znižajte nivo njegove duševne izobrazbe, da ne bo tako bridko čutil svojega pomanjkanja!

Ko je država preustrojvala vse šolstvo, ko je poskrbela za izobrazbo učiteljstva, bi bila morala v soglasju s tem poskrbeti temu učiteljstvu i primernih služ-

benih prejemkov. Da ni na to pazila, je bil velik pogrešek, ki ga občuti učiteljstvo in tudi šola.

O veliki važnosti ljudskega šolstva in učiteljstva ne bomo tu obširneje razpravljali. Saj se je o tem govorilo in pisalo že toliko, da je o tem gotovo vsak razsoden človek na čistem. Le žal, da se je to priznanje rodilo nekoliko pozno! Dovoljujemo si pa opozarjati na dejstvo, da je med službenimi prejemki ljudskega učiteljstva in pa med plačami c. kr. državnih uradnikov zadnjih treh plačilnih razredov — zlasti še po regulaciji uradniških plač — velikanska razlika. In vendar mora priznati vsak nepristranski človek, da se sme učiteljstvo glede na predidčo svojo izobrazbo vsaj enačiti s c. kr. državnim uradništvom omenjenih dijetnih razredov! Ako pa upoštevamo učiteljevo napornejše delo, njegovo važnost in potrebo za vsak narod, se nam pokaže ta razlika še mnogo večja!

Pa vzemimo za zgled konkreten slučaj. Poznamo mnogo svojih sošolcev, ki so bili prisiljeni zaradi nesposobnosti in slabega napredka zapustiti učiteljišče ter si preskrbeti drugod existenc. Nekaj jih je šlo k davkariji, drugi k pošti, tretji k vojakom itd. Mi, ki smo bili tedaj polni svetega navdušenja za lepo svoje zvanje, smo jih milovali tedaj. In danes? Oni isti naši sošolci so že davno v državnih službah v X. ali celo v IX. plačilnem razredu in miluje zro na nekdanje svoje „sposobnejše“ kolege, hvaleč usodo, da jim je še pravočasno zabranila nadaljevanje študij pedagoških. Poleg boljših službenih prejemkov pa uživajo oni še druge ugodnosti, ki jih v obče podajajo večji kraji, v katerih je navadno nastavljeno c. kr. uradništvo. Mi se pa ubijamo po gorskih samotnih zakotjih sredi med neizobraženim ljudstvom z neuko mladino, izpostavljeni kaj pogosto raznim sovražnim elementom. Marsikateri omaga v dvojnem boju, marsikdo pa se uspešno bori, šireč kulturo polagoma dalje in dalje nalik požrtvovalnim misijonarjem, zaničevanim, preganjanim in trpečim pomanjkanje! Ustvariti učiteljstvu za njegov težavni trud vsaj sigurno gmotno stanje, bi morala biti ena prvih, glavnih nalog in dolžnosti narodnih voditeljev in poslancev naših.

No, res je: na naše opetovane prošnje se tuintam kaj stori; vendar so ti uspehi jedva znatni in se — žal!

— ne strinjajo niti z dejanskimi potrebami učiteljstva, niti z zakonitimi določbami o učiteljskih prejemkih.

Na temelju jasnega besedila § 55. državnega ljudskega šolskega zakona z dne 14. vel. travna 1869. l. bi pravzaprav učiteljstvu ne bilo treba toliko prosjačiti za izboljšanje gmotnega stanja. Deželo, ki nas je vzela v službo, bi lahko s pomočjo tega paragrafa prisilili, da nam preskrbi primerne plače. — Priznati pa je tudi, da mnogi deželni zastopi navzlic svoji dobri volji in simpatijam, ki jih kažejo napram učiteljskemu stanu, ne morejo povsem ustreči opravičenim njegovim zahtevam, ker jim to često zabranjujejo slabe deželne finance. Žal, da nam to dejstvo ne more izboljšati neugodnega našega položaja, in zato se učiteljstvo s tem razlogom ne more zadovoljiti; ono je prisiljeno, vztrajati pri svojih zahtevah dotlej, da mu ustvarijo merodajni krogi primerno ugodno gmotno pozicijo. Zategadelj naj bi deželni zastopi ter p. n. gg. državni in deželni poslanci nekoliko premišljali, ali bi se ne dalo to vprašanje znabiti kako drugače rešiti. —

Poleg dežel ima od šolstva pač največjo korist država. Ona si je tudi pridržala na vse šolstvo pravico najvišje voditve in najvišjega nadzorstva ter ima vsled tega šolstvo in učiteljstvo skoraj v svoji popolni oblasti. Dasi morajo skoraj vse šolske stroške, osobito pa učiteljske plače, pokrivati posamezne dežele, je vendar ljudsko šolstvo pravzaprav državno. Umevno je vsled tega teženje slovenskega učiteljstva po poddržavljenju ljudskega šolstva; saj bi se ne izpremenilo v tem slučaju nič drugega nego to, da bi ljudski učitelji postali c. kr. državni uradniki, ki bi kot taki imeli tudi primerne službene prejemke. Uverjeni pa smo tudi, da bi s poddržavljenjem ljudskega šolstva zlasti na Koroškem, Primorskem in Štajarskem le pridobili; saj izgubiti itak ne moremo več. Tudi bi država uredila vse avstrijsko šolstvo enakomerneje. S tem, da so se izročili stroški za ljudsko šolstvo posameznim deželam, se je ustvaril v posameznih avstrijskih kronovinah glede na šolstvo in posredno tudi glede na izobrazbo in splošni napredek jako neenak položaj. Po naravi bogatejše in vsled tega že prej kolikortoliko na višji stopinji kulture stoječe dežele so i potem laglje skrbele za svoje šolstvo, za nadaljnji uspešni duševni in gmotni razvoj svojih deželanov, dočim se je moglo v revnejših deželah razvijati šolstvo pod manj ugodnimi pogoji. Vsled tega pa so te dežele še bolj zaostale v vsakem oziru in morajo torej trpeti dvojno izgubo. O tem imamo v Avstriji jasne dokaze. Država bi torej morala skrbeti za enako izobrazbo vseh narodov v vseh deželah. Seveda se slišijo proti temu kaj tehtni ugovori. Bogatejše, produktivnejše dežele ne marajo ničesar slišati o tem, da bi se primanjkljaj ubožnejših dežel pokrival z njihovimi prebitki. Na videz ta razlog res drži, a vendar se da kolikortoliko izpodbiti. V deželah, kjer nimajo zelo razvitega šolstva, se po navadi ne morejo uspešno razvijati tudi obrtnost, kupčija in druga podjetja. Sirovi deželni pridelki se ne izdelujejo doma, ampak romajo iz dežele, in glavni dobiček od njih imajo vendarle naprednejše sosedne dežele. Isto opazujemo tudi pri kupčiji in v prometu.

Narodu, deželi, ki je glede izobrazbe zaostala za drugimi, ne pomagajo dosti ne ceste ne železnice. Res, da spravi svoje pridelke laglje v denar, da nekoliko več zasluži, a ta zaslužek je trd, tlačanski! Boljše in lajšje

dobičke spravljajo v žep izvedenejši, izobraženejši „tujci“. — Tako se to neenako razmerje nekoliko zravna.

Na popolno poddržavljenje ljudskega šolstva v tem smislu pa za zdaj ni misliti, ker so pomisleki napram taki preosnovi v raznih političkih krogih zelo veliki. Zlasti pa so ti ideji nasprotni bratje Čehi, ki so proti vsaki centralizaciji v državi. Brez Čehov pa je v Avstriji skoro nemogoče doseči kaj uspešnega.

Pač pa je opravičena zahteva, da prispeva k stroškom za ljudsko šolstvo vsaj deloma tudi država.

Za tako rešitev učiteljskega vprašanja, s katero bi se ne tangiralo avtonomistiških teženj mnogih političkih strank, bi se dalo mogoče pridobiti večino v državnem zboru.

Proračun za vojaške namene se vsako leto pomnoži za več milijonov. A ker se smatra to kot „državna potreba“, se ta pomnožitev vselej tudi odobri. Naše mnenje je, da je višek „državnih potreb“ dobro ljudsko šolstvo, oziroma šolstvo vobče. Seve, za šolstvo, za učiteljstvo, ki vzgaja državi dobre, zavedne državljane, patrijotično vojaštvo itd. ni dobiti potrebne kredita! —

Končno še nekaj.

Prepričani smo sicer docela, da oni „unheimlicher Geist“, ki ga je navajal v moravskem deželnem zboru škof Baur, še ni prodril med učiteljstvo. A če se ne bodo i tu ustvarile ugodnejše razmere, se je bati, da učiteljstvo res zaide v ono strujo. To pa bi utegnilo imeti zelo slabe posledice za vso državo. Na državni upravi je tedaj, da pravočasno prepreči pretečo nevarnost, da odpravi neugodno materijelno stanje učiteljstva, ki bi ga utegnilo sčasom privedi do obupnih korakov.

„Zaveza slov. učit. društev“ je predložila, kakor smo že v začetku omenjali, v zvezi z vsemi drugimi avstrijskimi učiteljskimi zvezami c. kr. vladi, oziroma državnemu zboru (potom posameznih klubov) utemeljeno „spomenico“ (katero sta priobčila v celoti i naša strokovna lista), v kateri se učiteljstvo zavzema za premembo že omenjenega § 55. v nastopnem smislu:

„Najmanjša učiteljska plača, pod katero se ne sme iti na nižje, naj bode odmerjena tako, da dobe učitelji in učiteljice po sposobnostnem izpitu za občje ljudske šole v pričetku najnižje prejemke c. kr. državnih uradnikov XI. plačilnega razreda. Avanzovanje v plači se ima vršiti v nadaljnji službeni dobi tako kakor pri najnižjih treh plačilnih razredih c. kr. uradništva. — One učiteljske osebe, ki imajo maturitetno izpričevalo učiteljišča, naj uživajo eksistenčni minimum letnih 600 gld.“

Umestno bi pa bilo, da se v soglasju s to „spomenico“ izreko i deželni in okrajni zastopi, posamezne občine in druge pristojne korporacije. Gospode tovariše, pa tudi druge prijatelje svoje opozarjamo, da naj delujejo v svojih krogih v ti smeri. Zlasti pa priporočamo to zadevo gg. državnim in deželnim poslancem.

„Zaveza“ se je v to svrhu obrnila potom nekaterih klubov slovenskih, oziroma hrvaških deželnih poslancev, da uplivajo na to, da se v soglasju in v podkrepljenje gori navedene „spomenice“ v vseh slovenskih in deloma slovenskih deželnih zborih stavijo in sprejmo primerne resolucije, v katerih se izrekajo deželni zbori za prej navedeno premembo § 55. ter zaeno izrekajo zahtevo, da prispeva k stroškom za ljudsko (in meščansko) šolstvo kot drugi najvažnejši interesent tudi država in sicer v toliko, da bodo učiteljske plače enake plačam c. kr. držav-

nih uradnikov XI., X. in IX. (oziroma za učiteljstvo meščanskih šol X., IX. in VIII.) dijetnega razreda.

Ako se nam ta akcija posreči — in o dobri volji naših gg. deželnih in državnih poslancev ne dvomimo — smemo upati boljše bodočnosti.

Ker se pa to seveda ne bo zgodilo kar v kratkem, se pridružujemo kranjski učitelji za zdaj peticiji „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“ **D. Č.**

Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju.

II.

Na shodu je poročal g. Vek. Strmšek „o položaju učiteljev“ tako-le:

Spremimo učitelja-začetnika v njegov prvi službeni kraj: Radosti poln, da bo v kratkem začel izvrševati nalogo, katero si je že v mladosti izbral, za katero se je toliko časa pripravljaval in katero so mu profesorji označili kot tako vzvišeno in sveto, je spravil že zdavnaj svoje stvari v red in težko čaka dneva, ko mu bo nastopiti službo. Vsak dan si ponavlja svoj trdni sklep, da hoče biti dober učitelj, da hoče vse svoje dolžnosti natančno izvrševati in vse svoje moči posvetiti svojemu narodu. Sveto hoče služiti sveti domovini.

V mestu, kjer se je pripravljaval za svoj poklic, je sicer še nekoliko dolžan, za pot v službo si je tudi moral izposoditi pet goldinarjev, a kaj to, saj mu zagotavlja § 55. osnovnega šolskega zakona dohodke, da bo mogel brez stranskih skrbi živeti. In če so ti dohodki odmerjeni samo s 30 gld. na mesec, mora to že dovolj biti za normalno življenje, zakaj učiteljev, teh apostolov omike, merodajni činitelji vendar ne bodo pustili stradati, in zakon tudi ne bo neresnice govoril.

On pa hoče štediti in štediti, da kmalu poravnava svoj dolg in potem podpira ljubo svojo mamico, ki se nima skoraj od česa živiti.

Sicer pa kot dijak v mestu ni imel niti polovice toliko dohodkov in vendar je izhajal, koliko lažje bo to šlo sedaj na kmetih.

V take misli zatopljen vstopi neizkušeni mladenič s kovčgom v roki v sobico, ki mu jo je krajni šolski svet prostovoljno in brezplačno prepustil. Prazna je. Treba je kupiti posteljo, mizo, stol, omaro, zrcalo in kako podobo. Dogovori se z mizarjem in trgovcem. Dasiravno je bil v svojih naročilih jako skromen, se mu je pomnožil dolg za celih 30 gld., no, bo pač mamica morala še malo počakati na podporo.

Malo tesno mu postane pri srcu, ko mu vaški krčmar neče dati hrane ceneje kakor za 15 gld., četudi mu je dvakrat povedal, da ni nikakor izbirčen.

Postrežnici, ki mu bo postiljala, pometala in obleko snažila, mora dati po 1 gld.

Zima se obeta, treba je drv, in zopet je 8 gld. dolga več. Preden še vtakne prvo plačo v žep, mu tudi prezentirajo odredbo finančne oblasti, da mora plačati od svoje službe 6 gld. 50 kr. desetka.

Drugi mesec ni nič bolje. Črevlji so obrabljeni, suknja pretenka, treba je krojača in črevljarja, dolg zopet raste in raste.

Tretji mesec je treba srajc in drugega perila; raztrgan in umazan vendar ne sme biti.

In tako prinese vsak mesec novih potreb, a zmeraj enako malo denarja, in preden se siromak zave, ima že nad 100 gld. dolga.

Iz mesta dobiva opomin za opominom. Preti se mu s tožbo, mizar in trgovec ga postrani gledata in manj ali bolj očitno tirjata, krojač in črevljar se mu postavljata pri vsaki priliki na pot. Vsak mesec se mora pri vseh upnikih opravičevati, vsakega potrpljenja prositi; da mu le-ti ne pustijo krajcarja v žepu, je čisto naravno. Od tod je gotovo reklo, da pravi učitelj zadnjih 25 dni mesca nima denarja.

Kaj mu je storiti, da plača dolg? Treba je svoje potrebe še bolj omejiti. Odpravi postrežnico, postilja, pometala in snaži si sam, kuriti ni več treba, saj bo zime skoraj konec, drv pa tudi ni.

Dobi si tudi samovar, se dogovori s sosedo, da mu bo vsak večer poslala pol litra mleka, tega si skuha polovico za večerjo, polovico za zajutrek, samo obedovat še gre v krčmo.

Tako dožene vsaj toliko, da se dolg ne množi.

A kakšna izpremema se je izvršila z mladim učiteljem? Njegova živahnost je izginila. Šola ga nič več ne veseli, priprave za pouk so vedno krajše in površnejše, nič se mu prav ne ljubi.

Med ljudi ne zahaja mnogo, saj to stane denar, učiteljskemu društvu, kateremu je prvi mesec s tolikim navdušenjem pristopil, se je izneveril, saj nima ne denarja, ne kredita.

Najrajši sedi v kakem kotu ter računa in računa, kdaj bode že te bede konec, a vedno eden in tisti zaključek: najbrž nikoli. Zdvojen sam s seboj in s svojim poklicem preklinja svojo usodo, se z nevoljo spominja onih, ki so mu učiteljski stan hvalili in kolikortoliko zakrivili, da se mu je i on posvetil. Ves svet se mu zdi lažnjiv.

Večkrat je že pogledal v zbirko zakonov, če je tisti famozni § 55. res notri, ali so si ga samo gg. profesorji izmislili. Torej velja tudi deželni upravi židovsko načelo: Skrbi in izžemaj, kjer in kogar moreš. Torej ne kreposten, naobražen človek, ampak oni je prvi, ki ve svoje koristi povsod varovati.

Kaj pa naj uči on? Ali naj navdušuje otroke za ideale? Ali ne provzroči ž njimi največje nesreče?

Res, pomilovanja vreden človek!

In v tem stanu, v tem pomanjkanju, v tem dvomu se mu je pripravljati za drugi izpit. Hočeš, nočeš, napraviti moraš zopet novi dolg pri knjigarju. Zopet se oglasi zima z večjimi potrebami, in dolg zopet raste.

To ga zdrami, da se učenja marljiveje poprime, saj se mu po izpitu plača izboljšša. Za izpit pa treba zopet 15—30 gld. na posodo vzeti. Trgovec mu jih da, a shrani plačilno polo, da si osigura obljubljen obroke. Sedaj pošilja trgovec v davkarijo po učiteljevo plačo in da učitelju kolikor mogoče malo.

Gospoda moja, takšen je začetek službovanja pri večini slovenskih učiteljev, ki si ne morejo dobiti postranskih zaslužkov. A kakšen zaslužek pa naj dobi učitelj na kmetih?

V trgih in mestih potrebujejo vsaj tuintam hišnega učitelja in če drugega ni, najde se vsaj dobrasrčen advokat ali notar, pri katerem se vsaj časih s prepisovanjem kaj zasluži. Poznam advokata, dobrega moža, ki je uči-

telju tako delo jako dobro plačeval. Milostinje se mu vendar ni upal ponuditi.

A učitelju se godi samo na videz boljše. Stradati mu ni treba, oblači se še tudi, a omaguje pod duševnim in telesnim naporom. Oslablost, bolezen sta gotovi posledici.

Tako življenje je smrt idealom, ono umori vsako vzvišeno misel, in tudi najboljši talenti se na ta način uničijo.

Učitelj, ki bi moral biti zmeraj prijazen in vedrega lica, postane čmeren, posiljeno — kakor mašina — opravlja svoj posel in vedno bolj zanemarja svoje dolžnosti.

On, ki bi se naj družabno naobrazil, ki bi moral natančno poznati tudi življenje drugih slojev, se odteguje človeški družbi, ki ga prezira. Zavist do srečnejših stanov mu polni dušo.

Ni se čuditi, če se marsikateri, ki si je ohranil še kaj eneržije, odpove svojim mladeniškim sanjam in se posveti drugemu poklicu, ki „svojega moža“ bolje redi; ni se čuditi, če mora nekateri večkrat poskusiti z izpitom in ni se čuditi, če je duševno in telesno kretanje marsikaterega učitelja precej nerodno. —

Toda pojdemo dalje in pogledimo k učitelju-očetu. 10 let po prestanem drugem izpitu, ali — če nima pretrdega tilnika — tudi malo poprej prileze učitelj na drugi klin naše triklinaste lestvice, on postane takoimenovani definitivni učitelj (poprej je bil samo podučitelj), in odkažejo mu mesečnih 50 gld.

Ko bi človek ostal sam, bi se že še izhajalo. A „človeku ni dobro samemu biti“, je rekel Bog že v raju, in izkusil je to marsikateri učitelj, ki je užival hrano raznih kuharic, ali pa si moral sam kuhati. Izbere si torej družico in ustanovi si domače ognjišče.

Če je pripeljala žena kaj pohištva s seboj in prinesla kaj dote, se nekaj časa še izhaja, sicer se pa bedno življenje kar nadaljuje.

Kar bi zadostovalo komaj enemu, ne more biti dovolj dvema, trem . . . . . Kakšno je to življenje, ve le tisti, ki ima priliko intimno občevati z učiteljskimi rodbinami, ker nam na čast moram reči, da večina učiteljev svojo bedo rada zakriva, da ohrani sebi in šoli večji ugled.

A kdor je večkrat nepričakovano pogledal v kuhinjo, kjer se kuha za z otroškim blagoslovom obdarjeno rodbino, ta se je lahko prepričal, da pač želodčki ne bodo šli povsem zadovoljni od mize.

Nemara je tudi slišal, da so otroci svojega očeta in mater zaman prosili kruha, in zalotil je morebiti starše, kako so se solznih oči obrnili od nedolžnih črvčkov, katerim niso mogli te skromne želje izpolniti. Marsikdo je pri takih prilikah že segel v žep in podaril otrokom denarja, da so si kupili kruha. Oče in mati sta se na videz branila, ali pa sta se delala, kakor ne bi videla, da se njunim otrokom milostinja deli.

Da, zgodilo se je že večkrat, da sta iz ljubezni do svojih otrok le-te večkrat napotila, da so se šli igrati z otroci premožnega kmeta, da so dobili tam vsaj kruha.

Glejte, gospoda moja, tako se godi temu imenitnemu kulturnemu činitelju, da ne more niti svojih otrok nasititi!

Gorje pa, če se naseli v tako rodbino še bolezen. Če plača ne zadostuje za navadne vsakdanje potrebe, kje se pa naj vzame denar za oddaljenega zdravnika, za zdravila, boljše hrano itd.?

Vse se vzame na kredo, če se le dobi, obenem se pa prosi za predplačilo in za podporo pri deželnem šolskem svetu.

Rodbina, ki že poprej ni mogla izhajati z redno plačo, dobiva potem po 10 gld. manj. To ne zadostuje, dolg se množi, in plačilna pola potuje iz roke v roko, da si posamezni upniki po malem vračajo posojeni denar ali plačajo na up dano blago.

Poznam učitelja, ki celih pet let ni imel plačilne pole v rokah in ni hodil ali pošiljal v davkarijo po denar.

Drugi učitelj je pri vsi štedljivosti napravil tekom časa 600 gld. dolga.

Četrty je potrosil 2000 gld. dedščine po svojem očetu k svoji plači in ko je imel sina v šoli, ni njegova rodbina imela tople večerje, razen če so jih sosedje ali prijatelji povabili na furež, gostijo, rešitvo ali kaj sličnega.

Gospoda moja, to niso morebiti izjeme, ne, to se godi redno, kjer se hoče in mora učiteljeva rodbina živiti z učiteljsko plačo.

Da ne more biti drugače, izračuna lahko vsakdo, ki ve, koliko potrebuje ena oseba, oziroma rodbina.

Podal bi Vam, častita gospoda, lahko še mnogo žalostnejše slike iz našega življenja, a mislim, da so že te dovolj žalostne.

A na kaj naj bo ponosen, če mora vedno in vedno pri kakem robotem bahaču posojila prositi in to ponižno prositi, kako naj bo ponosen, če mora trgovcu, krčmarju, rokodelcu naprej povedati, da ima denar! Kako naj bo ponosen, če ga vse prezira radi njegove revščine, kako naj bo ponosen, če se ne more ne dostojno živiti, ne oblačiti! Mlad učitelj je ponosen na svoj poklic.

Kako naj bo pa ponosen, če mora od sosedov milostinjo jemati!

A ne samo ponos, tudi možatost, ki je sicer kras slovenskega naroda, je v nevarnosti. V svoji stiski se navadi marsikateri učitelj klanjati se prazni glavi, polni možnji ali debelemu trebuhu, samo da si pribori kak priboljšek.

Lastna beda in beda nedolžnih otrok pač omehčata še tako trden značaj, in nikakor se ni čuditi, če začne kak učitelj svoj plašč po vetru obračati.

Da ima šola (oziroma tudi narod) radi takega bednega učiteljevega življenja veliko škodo, je povsem naravno. Beda je smrt idealov, in brez idealov si uspešnega delovanja učiteljev niti misliti ne moremo.

Iz navdušenega učitelja je postal egoističen kruhborec, iz dobrega pastirja slab najemnik, kateremu ni mnogo mari za izročeno mu mladino.

Pogosto se slišijo tožbe, da šola ne izpolnuje povsem svoje naloge, in šolske oblasti jih hitro poberejo in pošljejo nam ukaze: storite to, storite ono, prebirajte pridno pedagoške knjige, pripravljajte se vestno za vsako uro, izdelujte podrobne načrte, bodite z vsakomur prijazni, vsakomur postrežljivi. Učitelj mora biti s svojim redom in svojim vedenjem celi občini zgled itd.

Kdo pa se meni, če je učitelju to sploh mogoče, kdo se potruži, da bi videl, zakaj je postal ta in oni učitelj to, kar je danes!

Kjer delujejo naravni zakoni, so pač človeški brezuspešni, in tudi tukaj ne morejo ničesar pomagati, ampak zbujaajo le nevoljo med učiteljstvom.

Morebiti mi poreče kdo izmed Vas, cenjeni gospodje, da je že večkrat opazoval učitelje, a še nikoli ni videl te strašne revščine. Da, istina je! Skrivali smo jo, dokler

se je dalo, a bi je ne kazali niti danes, da nas razmere v to ne silijo. Varali smo Vas, varali ves svet, a le malo-kdo ve, koliko žrtev nas je to stalo.

Storili smo, kar se je dalo, napenjali vse svoje moči, da zadovoljimo svet in si priborimo boljše stanje, a nihče se nas ni usmilil, nihče izposloval poboljška nam, narodu pa boljših učiteljev.

Če tedaj šola ne izpolnuje svoje naloge tako, kakor bi želeli ti in oni, ni iskati vzroka v naši brezbriznosti ali malomarnosti, iskati ga je temveč v naših nezadostnih, rekel bi, sramotnih plačah.

A pri tem našem žalostnem življenju ima narod še tudi drugo, veliko škodo. Učitelji, v marsikaterem kraju edini izobraženci, bi mogli storiti mnogo več za probujo in naobrazbo naroda, ko bi mogli imeti in posojevati več časnikov, ko bi se mogli sploh bolj udeleževati narodnih podjetij.

Ne da se določiti, koliko bi pridobili naši časniki, koliko druga književna podjetja, ko bi beda ne uničila pri tolikih učiteljih duševnega življenja. Koliko dopisov, spodbudnih in poučnih člankov, koliko razprav bi lahko poteklo izpod naših peres, koliko naročnikov bi bilo več! In naši otroci, ki so sedaj marsikomu v spodtiko, bi lahko bili steber slovenske inteligence.

Vidite, gospoda moja, tako živi in se razvija večina slovenskega učiteljstva, tega imenitnega kulturnega činitelja.

Morebiti se Vam bo to še vendar neverjetno zdelo, ko berete v zakonu, da so učiteljem odmerjene plače po 600, 700 in 800 gld.

A pomisliti je treba, da so plače razvrščene po službenih krajih in sicer po načelu; čimbolj je kakšen kraj odstranjen, tem manjšo plačo imajo učitelji, in tako se je zgodilo, da so skoraj vse naše šole uvrščene v III. plačilni red, v II. jih je le malo, v I. pa nobene.

Nadalje dobi učitelj po dovršenem učiteljišču le 60% temeljne plače, po prestanem drugem izpitu 80% in zopet po preteku 10 let, ali pa če se mu poprej posreči, uloviti sistemizirano učiteljsko službo, šele polno plačo. Od tistega dne mu rastejo tudi šele petletnice, ki znašajo po 10% temeljne plače. Zgodi se torej prav lahko, da mora marsikdo po 12 in več let službovati, preden doseže plačo, ki se je določila pri uradnikih kot eksistenčni minimum, t. j. 600 gld. —

Da razdelitev plač po krajih ni razmeram primerna, uvidi pač vsakdo, saj je ravno v oddaljenejših krajih življenje mnogo dražje in težavnejše, ko se morajo vse potrebne stvari od daleč dobivati.

Vrhutega bi pa učitelju, ki biva v taki samoti, pristojala tudi kaka nagrada za to, da se odreče marsikateri udobnosti, ki jo ponujajo večji kraji.

Učiteljem naj bi se torej odkazale povsod enake plače, krajevne razlike naj bi se pa poravnale s posebnimi prikladami.

(Dalje prih.)

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Vidite, ljubi otroci, vi ste že precej veliki, a niste bili vedno taki; nekdanj ste bili prav majhni. In takrat, ko ste bili zelo majhni, to je takrat, ko ste prišli na svet — ko ste bili torej rojeni — še niste

znali govoriti, ne hoditi in ne kruha jesti. Takrat torej so vas nesli v cerkev in gospod župnik, ki v cerkvi mašujejo in pridigujejo, so vas krstili. Rekli so: „Krstim te za — Ivana (Janeza), Marijo i. t. d. To ime ste prejeli pri sv. krstu, zato se imenuje krstno ime.

Imenuj mi svoje krstno ime! Ti! Ti! Ti! S krstnim imenom vas kličejo doma: oče, mati, bratje sestrice in vsi vaši znanci in prijatelji. Tudi jaz sem vas klical do sedaj samo s krstnim imenom; videli ste pa, da vas je več v šoli, ki imate enako krstno ime. Vaš oče imajo pri svojem krstnem imenu še neko drugo ime. Temu imenu pravimo priimek in kedar oče zapišejo svoje ime, ne zapišejo samo krstnega imena, ampak tudi priimek. Zakaj pa? Tak priimek imate tudi vi. Imenuj mi svoj priimek! Ti! Ti! Vidite otroci, vi imate torej dve imeni, krstno ime, katero ste dobili pri sv. krstu in priimek, kojega ste dobili po stariših. Povej mi obe svoji imeni! Ti! Ti! Ti! Povej samo krstno ime! Samo priimek! Ti! Ti! Ti! Ker ima ta priimek vsa vaša rodbina t. j. oče, mati, bratje in sestre, imenuje se tudi rodbinsko ime. Povej mi svoje rodbinsko ime. Ti! Ti! Ti! Povej mi rodbinsko ime svojega očeta! Matere! Brata! Sestre!

Tvoj oče znajo že pisati in kedar zapišejo svoje ime, zapišejo poleg krstnega imena tudi rodbinsko ime. Kedar kdo zapiše ali imenuje poleg svojega krstnega imena tudi svoje rodbinsko ime, pravimo, da se tako piše ta človek. Povej ti svoje krstno ime in priimek (rodbinsko ime)! N. N. Kako se torej ti pišeš? N. N. Kako se pišejo tvoj oče, mati, brat, sestra? Kako se pišeš ti? Ti? Ti? Ti? Pišem se Anton J. Kedar bodem hotel torej vedeti obe tvoji imeni, bodem na kratko vprašal: Kako se pišeš?

Ljubi otroci! Veseli me, da ste mi tako lepo povedali svoja imena. Zelo sem vesel torej, da poznate svoja krstna in rodbinska imena (priimke), da veste torej, kako se pišete. Prav vesel sem, da vas že precej poznam; bodemo se že vsaki dan bolje seznanili. Vesel sem tudi, da ste tako lepo sedeli vsak na svojem prostoru in da ste tako radi v šoli. Zato vam hočem povedati pripovedko o nekem dečku, ki ni maral hoditi v šolo ter je zaradi tega postal berač. Potem vam pa povem pripovedko o drugem dečku, ki je pa hodil prav rad v šolo ter postal imeniten in bogat gospod. (Učitelj si izbere kako pripravno pripovedko iz berila, ali si jo pa sam izmisli.) Kateri teh dečkov se ti bolj dopade? Kakošen je bil torej A? Kakošen pa B? Katerega bodeš posnemal? Ti? Ti? Tako je prav! Pridne otroke ima rad Bog in ljudje, lenih in porednih pa nihče ne mara. —

Zdaj pa prav ravno sedite! Tako-le! (Učitelj pokaže.) Zdaj pa vstanite in prav ravno stojte kakor vojaki! Vidite, tako-le! Lepo je, če otroci ravno stojé ali sedé, kakor sveča in se povsod lepo vedejo. Zdaj zopet sedite. Kadar vam rečem: Vstanite! morate vsi hkrati vstati, kakor vojaki. Glejte namé! Kadar porečem: „Vstanite — vstani!“ morate vsi na mah vstati, toda šele na drugo besedo. Vstati morate tudi tedaj, kedar pridem v šolo ali grem iz šole: Stati morate tako dolgo, dokler vam ne velim, da sedite. Ravno tako vstanite tudi, kedar pride kdo drugi, (gg. katehet, vodja, nadzornik) v šolo, če kdo govori z vami ali vas kaj izprašuje. Kedar pa porečem: „Sedite — sedi!“ morate se na drugo besedo vsi hkrati pa prav tiho in mirno

vsesti. Poskusimo. Vstanite — vstani! Sedite — sedi! Dobro, vidim, da ste pridni otroci.

Kedar porečem: „Pozor!“ morate vsi gledati namé. Torej: Pozor!

Denite roki na klop! (Tako-le.) Kedar porečem: „Roki — kvišku!“ vzdignite jih vsi obenem. Kedar pa velim: „Roki — dol!“ precéj jih spustite. Vstani! Roki — kvišku! Roki — dol! (Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Praprotnikov „Mali šolski besednjak“ slovenskega in nemškega jezika. Šesti natis. Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik, učitelj na II. mestni petrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani. Cena vezani knjigi 2 K. Ljubljana. Tiskala in založila Ign. plem. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 227. — Besednjak, ki je ravnokar izšel v šestem natisku, je namenjen učencem nižjih razredov srednjih šol, meščanskim šolam in učencem (učenkam) 4.–8. razreda ljudskih šol. Kako ustreza ta besednjak tem krogom, je najboljši dokaz, ker je prišel na svetlo že v šestem natisku. Šesta izdaja je urejena in sestavljena na podstavi novega Levčevega pravopisa, oziroma Pleteršnikovega slovarja. Na ti podstavi je sestavljeno tudi Josin-Ganglovo „Drugo berilo“ in na podstavi tega pravopisa bo sestavljeno tudi „Tretje berilo“, ki je v rokopisu že dogotovljeno. Besednjak bo torej ustrezal v vsakem oziru, zato ga p. i. učiteljstvu priporočamo kar najtopleje, da ga širijo med šolsko mladino. Šesti natis je pomnožen za 16 strani. Slovensko-nemški del ima 124 str., nemško-slovenski del pa 103 str.

Album slovenskih napevov. (Album de chants nationaux slovènes.) — 50 slovenskih narodnih napevov za klavir priredil Fran Gerbič. Cena 1.50 gl. Založil L. Schwentner v Ljubljani. — Album obsega zgolj narodne pesmi, n. pr. 1. Saj sem pravil mnogokrat, 2. Stvarnica je spala, 3. Prišel sem pod okence, 4. Na Gorenjskem je fletno, 5. Mal' počakaj, mal' pojenjaj, 6. Venček na glavi, 7. Fantje se zbirajo, 8. Oj, ta sol-daški boben, 9. Ljuba si pomlad zelena, 10. Stoji, stoji tam lipica itd. Razvidno je, da so izbrane najlepše naše domače pesmi, izmed katerih so nekatere tudi zelo pripravne za našo šolsko mladino. Priporočamo prav toplo ta res krasni „album“ slovenskemu učiteljstvu, da pridno seže po njem in ga širi med narodom ter tako širi tudi naše lepo narodno petje in godbo. V Schwentnerjevi zalogi je dobiti tudi še več drugih muzikalij za klavir in za citre. Dolžnost naša je, da podpiramo na vseh straneh tega vrlo narodnega knjigotržca.

Erotika. Zložil Ivan Cankar. V Ljubljani. Natisnila in založila Kleinmayr & Bamberg. Strani 118. Cena 1 gld., po pošti 3 kr. več. — Svoje poezije je razdelil mladi in nadarjeni pesnik na štiri skupine, katere je naslovil tako-le: Helena. — Iz lepih časov. — Dunajski večeri. — Romance. — O ti najnovejši pesniški zbirki bomo priobčili ob priliki obširnejše poročilo. Za danes omenimo le, da je zunanja oblika res krasna ter dela čast tiskarnici. Ta lepí velikonočni dar na slovenskem slovstvenem polju prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu.

Knjige „Slovenske Matice“. Prejeli smo: I. Letopis „Slovenske Matice“ za leto 1898, uredil Anton Bartel. Vsebina: 1. Vrhovec: Meščanski špital. (Doneski h kulturni zgodovini ljubljanskega mesta.) 2. dr. Fr. Vidic: Nekaj o razmerju slovenskih Trubarjevih spisov k protestantskim hrvatskim knjigam. 3. Ivan Steklasa: Ivan Turjaški, krajiški zapovednik. 4. L. Pintar: Slovanski in besedoslovni paberki. 5. † Iv. Bernik: Duševna izobrazba človeštva in žensko vprašanje. 6. Ivan Vrhovec: Veliki šenklaški zvon v Ljubljani — čegav je? 7. R. Perušek: Bibliografija slovenska. 8. E. Lah: Letopis „Slovenske Matice“. II. Slovenske narodne pesmi, IV. snopič (konec I. zvezka) uredil dr. K. Štre-

kelj. III. Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del; spisal profesor dr. Karol Glaser. IV. Zabavna knjižnica: Cerknjsko jezero, spisal Jož. Žirovnik, nadučitelj. V. Ant. Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. Vsebina ti knjigi je: I. Fr. Ks. Meško: Slike in povesti: Drama v vasi. — Bolnik. (Študija.) — Sestanek. (Črtica.) — Berač. (Slika.) — Zaradi mačke. (Črtica.) — Baška o kreposti. (Črtica iz mestnega življenja.) — Srakoperjeva hruška. (Slika iz vasi.) — V salonu gospe Sokolove. (Slika iz malomestnega življenja.) II. Fr. Levčec: Strelov „Popotnik“. (Knjižno-zgodovinska črtica.) III. Anton Medved: Vzori. — Na deželi. IV. Fr. Levčec: Ob stoletnici Janeza Vesela Koseskega. VI. Elek-trika, nje proizvodnja in uporaba; spisal Ivan Šubic, II. del. Natančneje bomo poročali o knjigah pod črto.

V. pl. Haardtov „Zemljepisni atlas“ za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom predelala prof. Simon Rutar in Fr. Orožen. Izdanje v 7. zemljevidih. Odobren s odlokom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk dne 16. prosinca 1899, št. 26.223/98.

Vsebina: 1. Okolica Ljubljane, Gorice in Trsta. — 2. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra.) [Goro- in vodopisni zemljevid.] — 3. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra.) — 4. Avstrijsko-Ogrsko. (Goro- in vodopisni zemljevid.) — 5. Avstrijsko-Ogrsko. — 6. Evropa. — 7. Polute. Na naslovni strani slika: Pogled na Ljubljano. Dunaj. Ed. Hölzel. Cena 30 kr. Posamezni zemljevidi 8 kr. — Ta težko pričakovani atlas je torej zagledal beli dan. Priporočamo ga kar najtopleje sl. šolskim vodstvom, da ga takoj uvedo v naših ljudskih šolah. Dobiva se v vseh knjigotržnicah.

Dr. Trnoplesar-Budisvoj: „Cviječe i trnje: stihovi. U Trstu. Tiskom i naklad. Tisk. Dolenc. 1899. Cena? Več ob priliki.

Naši dopisi.

S Štajerskega. (Načrt regulacije učiteljskih plač.) Na večletni vsestranski pritisk, kateri se je posebno letos podvojil, udal se je štajarski deželni odbor ter predložil deželnemu zboru naslednji načrt, ki bo tudi skoro gotovo postal zakon mesto sedanjega iz l. 1874.

Ta zakonski načrt sicer ne obsega vseh zahtev, ki so se stavile v tem oziru, posebno ne misli odpraviti krajevnega zistema, vendar bi imel vsekakor zelo blažilne vspehe, ako se nespremenjen uzakoni.

Isti se glasi: „§ 1. Člen I. do 5. zakona od 3. vel. travna 1874, dež. zak. in nared. list št. 32, glede uravnave učiteljskih plač ter odprave šolnine za javne ljudske šole, stopijo iz veljave ter se imajo glasiti:

Člen I. Od 1. prosinca l. 1899 začeni znaša stalna plača, katero ima dobivati stalen učitelj ljudske šole, v Gradcu 900 gld., na šolah v I. plačil. razredu 800 gld., v II. plač. razredu 700 gld. ter v III. plačilnem razredu 600 gld. Učitelji, ki so delovali stalno nameščeni pet let na javni ljudski šoli nepretrgoma in s povoljnim vspehom, dobijo službeno starostno doklado 100 gld. Pod enakimi pogoji dobijo za vsakih prihodnjih pet let enako doklado po 100 gld. Službene starostne doklade ne smejo prekoračiti vsote 600 gld. (Pristopnih je tedaj 6, v 30 letih stalnega službovanja.) Vrhtega ima vsak stalen učitelj pravico do ene aktivitetne doklade à 100 gld., ki pa se ne všteje v pokojnino. Sedanja razdelitev šol v omenjene plačilne razrede sme premeniti le dež. šolski svet v sporazumljenju z dež. odborom. Prihodnja revizija plačilnih razredov izvrši se leta 1910. ter je vsak popravek popred izključen.

Člen II. Ravnatelj, nadučitelj in šolski voditelji dobe opravilno doklado; za ravnatelje znaša ista 250 gld.; za nadučitelje in voditelje določi se opravilna doklada po številu razredov, računši postavno dovoljene paralelke, in sicer znaša ista za enorazrednice 50 gld. ter za vsak pri-

hodnji razred ali po § 11. drž. šol. zak. ustanovljeno vsporednico 25 gld. več, vendar ne sme opravilna doklada presegati zneska 200 gld. Ta opravilna doklada se vstaje v pokojnino ter se sme izplačevati v enakih obrokih s stalno letno plačo.

Člen III. Stalno nameščeni učitelji na javnih meščanskih šolah, ki so bile ustanovljene na podlagi drž. šol. zakona z dne 14. vel. travna 1860 drž. zak. št. 62, imajo pravico do redne plače, ki presega stalno letno plačo ljudskega učitelja v istem šolskem okraju za 200 gld.

Člen IV. Učiteljsko osebje, ki ima sicer izpričevalo učne usposobljenosti, toda ne opravlja stalnega učnega mesta, dobijo kot začasni učitelji, oziroma učiteljice, letne nagrade 600 gld. Učiteljsko osebje pa, ki ima zrelostno izpričevalo, dobi kot začasni učitelj, oziroma učiteljica, nagrado 420 gld. ter se zamorejo takoj, ko so dosegli izpričevala učne usposobljenosti, ako opravljajo zistimizirano učiteljsko mesto, stalnim učiteljem, oziroma učiteljicam imenovati. Pomožni učitelji brez izpričevala dobe nagrado 360 gld.

Člen V. Mesta podučiteljev in podučiteljic se s tem odpravijo.

§ 2. Vse postavne določbe, ki so v protislovju s to postavo, osobito s členom V. pridejo ob svojo pravno moč.

(Obteženje deželnega šolskega zaklada je proračunjeno pri sprejetju predstoječega načrta na 405.666 gld., katera vsota odgovarja 6.4% zvišanih dež. doklad.)

S Tolminskega: V „Edinosti“ z dne 22. sušca t. l. št. 67, so omenjene dobre in slabe strani g. Gabrščka, izdajatelja „Soče“, „Primorca“, „Slov. knjižice“ itd. Gospod dopisnik oziroma „Edinost“ konstatuje zasluge gospoda Gabrščka na Goriškem, kakor tudi za slovenstvo sploh ter povdarja, da te zasluge daleko odtehtajo njegova slaba svojstva. Blizo istotako piše o g. Gabrščku zadnji „Slovenski List“ z dne 22. sušca t. l. št. 12. v dopisu „Od kranjsko-goriške meje.“ Obadva lista omenjata bojazen, da bi utegnil g. Gabršček res ustaviti izdajanje omenjenih časopisov in knjig ter se odpovedati narodnemu delovanju na Goriškem. Vse to podpiše tudi pisec teh vrstic (Mi ne. Op. uredn.) z dostavkom, da bi skušal g. Gabršček svoje pogrške spoznavati ter jih sanirati, ker le eden nepreviden in prenavljen pregrešek pokvari lahko sto in sto dobrih reči — ali ni tako: Le eno bi tema dvema listoma ugovarjal: „Sloven. Listu“ na izraženem veselju zaradi neuspehov učiteljskih deputacij na Dunaju in „Edinosti“ povdarjajoči, da so nasprotniki gosp. Gabrščka dobro organizovani. Tu misli „Edinost“ gotovo na učiteljstvo. Dobro! Kje in kdo pa je vzrok? Kamor ste nas pahnili in zavrgli, tam smo in mesto, da bi nam podali roko, po koji stegujemo, tepete nas še vedno. Po celi Avstriji se zboljšujejo že itak boljše učiteljske plače, le na Primorskem se noče o tem ničesar slišati. Naše 25 letne prošnje so brezuspešne, in ako smo se letos nekoliko krepkeje začeli gibati za izboljšanje učiteljskih plač, postali smo zaradi tega kar na enkrat izdajalci naroda, vladni agitatorji, v najnovejšem času „Slovenskega Naroda“ liberalci, v kratkem se nam bo očitalo brezverstvo, zato ker dopisujemo v „Sloven. Narod“ in „Učit. Tovariš“, potem ko so nam drugi časopisi svoje predale zaprli! Tira se nas pred porotnike zaradi izzivajočega, jako osebnega in ojstrega dopisa v „Soči“ proti tovarišu gosp. Dimniku. Gospodje ljubi! roko na prsi in vprašajte se, je-li to prav in kam jadramo po ti poti? Povejte, kaj prav za prav nameravate z učiteljstvom!!

—c.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Gosp. Fran Ban, faktor Katoliške Tiskarne v Ljubljani 5 gld. *Jakob Dimnik,* blagajnik.

Osobna vest. Nadučitelj v Št. Jerneju, gosp. Janez Saje, je dobil za 40 letno vzorno službovanje kot učitelj jubilejsko častno svetinjo.

Izboljšanje učiteljskih plač. V deželnem zboru gališkem se je sprejel predlog, da se izboljšajo učiteljske plače s 1. prosincem 1900. Deželni šolski zaklad se bo obtežil za 344.373 gld. Moravski deželni zbor je določil za izboljšanje učiteljskih plač 600.000 gld. in štajarski deželni odbor pa predlaga v ta namen 405.666 gld. (Glej dopis s Štajarskega! Ured.) Dosedanje plače v teh kronovinah so znašale 1. v Galiciji: 900 in 800 gld. (v Lvovu in Krakovu); 700 in 600 gld. (v drugih večjih mestih); 600 in 500 gld. (mala mesta in trgi); 450, 400 in 350 gld. (v kmetijskih občinah); podučitelji so imeli 250 gld.; vsi so imeli 10% stanarine in pet petletnic po 50 gld. — 2. Na Moravskem: 750, 650, 600 in 550 gl.; podučitelji pa 450 in 400 gld.; petletnice po 50 gld. — 3. na Štajarskem: 900 gld. (v Gradcu); 800, 700, 600 in 550 gld.; podučitelji 80% učiteljske plače in 60—70% brez izpričala učne usposobljenosti; petletnice so znašale do sedaj po 10% od plače. — Učiteljske plače se bodo regulovale letos tudi na Češkem, v Šleziji, v Istri in na Goriškem. Na Kranjskem utegnejo uzeti letos v pretres pokojninski zakon in petletnice. Pokojninski zakon bi dežele ne obremenil preveč, ker bi učiteljstvo prav rado plačevalo v pokojninski zaklad po 4% namesto dosedanjih dveh odstotkov. Precéj bodo pa obremenile deželo petletnice, ki so dosedaj najmanjše v Avstriji, in je torej povišanje neizogibno.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, katera se je vršila v torek, dne 14. m. m., smo prejeli nastopno poročilo: Potem ko proglasi predsednik sklepčnost, poroča zapisnikar o kurentnih stvarih in pove, kako so bile rešene, kar se vzame soglasno na znanje. Za razpisano učno mesto na mestni nemški deški petrazrednici se predloži deželnemu šolskemu svetu terno-predlog. Franji Illerschitschevi, učiteljici na nemški dekliski šestrazrednici, se pripozna druga, Luki Jelencu, učitelju na I. mestni deški petrazrednici, pa tretja službeno-starostna doklada, obe od 1. sušca t. l., prvi v znesku letnih 50 gld., drugemu v znesku letnih 40 gld. Sklene se prošnje treh mestnih učiteljev za noveno podporo deželnemu šolskemu svetu priporočiti v ugodno rešitev. Mestni magistrat se naprosi, naj pri občinskem svetu izposluje, da se vodstvu rokotvornega tečaja v šoli na Barju s prihodnjim letom zviša remuneracija na letnih 100 gld. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, profesorja Franč. Levca o nadzorovanju obrtne pripravjalnice na I. mestni deški petrazrednici se vzame na znanje, se odobre z njimi združeni nasveti in se sklene, da se ima to poročilo predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu v končno odobrenje. Nek vnanji učenec se sprejme v mestno šolo, drugemu tukajšnjemu pa izda izpustnica. Radovoljka Helena Tekavčičeva se premesti na mestno deklisko osemrazrednico, na njeno mesto vstopi pa na mestni nemški dekliski šestrazrednici kot radovoljka izprašana učiteljska kandidatka Tekla Hubadova. Potem, ko se reši še par internih zadev, se vzame končno na znanje še poročilo predsednikovo o stanju vprašanja radi nove zgradbe za mestno deklisko osemrazrednico pri sv. Jakobu.

Zaveza slovenskih učiteljskih društev. Zahvala in priporočilo. Slavno ravnateljstvo banke „Slavije“ v Ljubljani, pri kateri je zavarovanih za življenje pol-drugi sto slovenskih učiteljev in učiteljic, je izplačalo te dni „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“ brez prikrajšanja ter natančno v smislu medsebojnega dogovora pripadajoče ji odstotke od zavarovanih premij, za kar mu izreka podpisani direktorij primerno zahvalo.

Obenem pa se usojamo toplo priporočati slovenskemu in hrvaškemu učiteljstvu ta solidni slovanski zavod, našo „banko Slavijo“, v najizdatnejše vsestransko zavarovanje po geslu: „Svoji k svojim.“

Direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“ v Ljubljani, dne 19. sušca 1899.

Drag. Česnik,
tajnik.

L. Jelenc,
predsednik.

Oklic tovarišem iz l. 1889! Ker bode črez par mesecev minilo 10 let, kar smo si maturantje iz l. 1889. ob-

Ijubili, se po dobi 10 let sniti v Ljubljani in takrat obnoviti prijateljske vezi, ki so nas vezale tisti čas, in se vzlic obljubi nihče izmed dotičnikov ni oglasil, vabim s tem podpisani vse maturante iz l. 1889., da se oglasijo ali v tem listu ali podpisanemu in naznanijo svoje želje glede časa in programa dotičnega sestanka. Ozirati se bode treba pri tem na tovariše s Štajerskega in na orglavce. Po mojem mnenju bi bil za sestanek najprimernejši čas v prvi polovici meseca kimovca. Program: maša, pozdrav, skupni banket, popoldne ali drugi dan izlet. Tovariši iz l. 1889. naj blagovole voliti izmed sebe tri odbornike v pripravljalni odbor, kateri si izvolijo izmed sebe predsednika; ta odbor preskrbi vse potrebno in sestavi program, ozirajoč se pri tem na želje večine tovarišev.

S kolegijalnim pozdravom

Karel Wider.

Zaveza slovenskih učiteljskih društev. Vabilo k seji upravnega odbora „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, ki bode dne 3. mal. travna t. l. ob 1. uri popoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani. — Dnevni red: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo: a) glede „Zaveze“, b) glede „Popotnika“. 4. Razgovor o premembi „Zavezinih“ pravil. (Poročevavec D. Česnik.) 5. Določitev kraja in časa XI. glavne skupščine. 6. Razgovor o dopisih „učiteljskega društva za Kranjski šolski okraj“ a) glede izdavanja šolskih zvezkov, b) o pomnožitvi učiteljskih društev po Kranjskem in Primorskem, c) o preosnovi šolskih listov. 7. Posamezni predlogi.

Direktorij.

Zahvala. Na prošnjo so zložili za nakup knjig naši šolarski knjižnici spodaj navedeni Brezničani, prečastiti prijatelji in prijateljice naše šole, znaten znesek 40 K in 80 h. — Darovali so: preč. g. dr. J. Svetina, c. kr. profesor 10 K, g. Bulovec Janez 1 K, g. Dolžan Klemen 1 K, g. Dolžan Matija 20 h, Gašperin Alojzij 1 K, Golmajer Matevž 2 K, Grom Janez 1 K, Finžgar Janez 1 K 60 h, Jeglič Egidij 2 K, Kosmač Jakob 1 K, Mežek Janez 1 K, Mulej Jožef 1 K, Papler Franč. 2 K, Polak Jožef 1 K, Rev Janez 2 K, Triplat Šimen 1 K, Zupan Alojzij 2 K, Zupan Jožef 2 K, Zupan Matija 3 K, gđc. Blažon Rezi 1 K, gđc. Dolžan Marija 1 K, Mulej Katra 1 K in neimenovana in neimenovani pri Kuntu po 1 K. Skupaj 40 K 80 h. Za to svoto je kupilo podpisano vodstvo pet Vrtcev in 21 drugih knjižic raznovrstne vsebine.

Vsem zgoraj navedenim preblagim dobrotnikom in dobrotnicam izreka najprisrčnejšo zahvalo.

Šolsko vodstvo na Breznici, dne 18. sušca 1899.

Izjava goriškega učiteljstva. Izvrševaje soglasne sklepe občnega zbora učiteljskega društva za goriški okraj v Gorici dne 2. sušca t. l., se izreka sledeče: 1. Učiteljsko društvo za goriški okraj se v polnem obsegu strinja z izjavo tolminskega učiteljskega društva 12. grudna 1898. glede žalostnega gmotnega stanja učiteljstva na Goriškem ter se pridružuje protestu proti pisavi „Soče“ in drugim neprijaznim listom. 2. Izreka se topla zahvala „Učiteljskemu Tovarišu“, „Popotniku“ in osobito „Slovenskemu Narodu“ za krepko, nevstrašeno zagovarjanje življenskih pravic goriškega učiteljstva z uljudno prošnjo, da bi ostali ti listi i v bodoče tako neomajno na strani za svoje pravice se borečega učiteljstva. Bratsko zahvalo se izreka tudi onim učiteljskim društvom na Štajerskem in Kranjskem, katera so nas bodrila s svojimi izjavami v našem tožnem položaju. Izreka se obžalovanje političnemu društvu „Slogi“ v Gorici radi famoznih in učiteljstvo žalečih pisem do uredništva raznih slovenskih listov. — V Solkanu, dne 18. sušca 1899. — Tom. Jug, t. č. predsednik. Ignacij Križman, t. č. tajnik.

Zborovanje dunajskega učiteljstva. Dunajski učitelji so zborovali v začetku meseca sušca na Dunaju.

Zbralo se jih je okolo 2000. Referent Seipel je sporočil, da je malo upanja, da bi tisti, ki imajo platno in škarje v rokah, t. j. krščanski socialisti, skrbeli za to, da bi dobivali učitelji zadostno plačo, tako kot se spodobi in zahteva čast vzgojiteljev mladine. Prerešetalo se je uboštvo učiteljev. Podučitelji imajo povprečno 20 gld. mesečno. To je sramotno! Vsak delavec, ki snaži dunajske cestne jarke, hišni služabniki, natakarji in vajenec-natakar v novi mestni kleti ima več plače.

Najdrastičnejše je pa dejstvo, da se je morala v cesarski prestolici uradno kupiti podučitelju suknja. V konferenčnih sobah se več učiteljev greje in podnevi faksično stanuje, le spat hodijo v svoja stanovanja. Za poštnega konja je določeno 400 gld. na leto, pa tudi hudo-delec je bolje preskrbljen kot marsikateri podučitelj v cesarski prestolici! Ni torej čuda, da silijo nekateri docela sestradani in obupani dunajski učitelji v socijalno demokratski tabor. Tudi Lueger in ljubljanski krščanski socijalni kolovodja bi bila v takih žalostnih razmerah že davno v tem taboru. Resolucija za izboljšanje teh revežev se sprejme soglasno, vendar več govornikov poudarja, da pod Luegerjem ne bo nič, ker najrajši vidi, da šola uboža in nazaduje. Taki so vsi — tudi slovenski — krščanski socialisti. Torej, pozor pred njimi! Glasilo slovenskih krščanskih socialistov „Slovenski List“ piše, da „bobnati le ob učiteljski kruh — to preseda, ker je grozno umazano.“ Tudi naši kolovodje naših krščanskih socialistov bi še hujše bobnali, ko bi jih ne podpirali nekateri revni delavci s svojimi krvavimi žulji. To preseda, to je grozno umazano! Upamo pa, da bo novodobna šola tudi tem trpinom odprla oči, da bodo videli, kje so njih odkriti prijatelji in kje koristolovci. „Nekoliko več socijalnega čuta bi pričakovali od gospode, ki toži, da je vedno lačna.“ Tako piše v isti številki „Slovenski List“ o učiteljstvu. Zapomnimo si to! Mi bi pa pričakovali od te gospode, ki je vedno sita, nekoliko več čuta do sestradanega učiteljstva, ki ji je dalo prvo podstavo za boljši in obilnejši vsakdanji kruh. Dobro, da so se razkrinkali pravočasno!

Učiteljsko društvo za radovljiški okraj je zborovalo 13. svečna, t. j. pustni ponedeljek na Dovjem, oziroma v Mojstrani. Poročilo je izgotovil g. V. Zavrl „o leposlovju v ljudski šoli.“ Zbralo se je enajst tovarišev in tovarišic. G. V. Zavrl pa je bil vsled boleznj odsoten kakor tudi podpisani vsled orgljanja in je neki drugi gospod tovariš prečital Zavrlovo poročilo. Po zborovanju jih je šlo več občudovat „ledeni Peričnik“, pripomniti pa je, da je letos svojo ledeno krasoto pozabil višje gori pod Triglavom. Na to so pa „pustvali“ in „Kurentu oferali“, dokler niso morali iti na vlak. Jos. Korošec.

Usposobljenostni izpiti za ljudske in meščanske šole pred ljubljansko komisijo se začno dne 1. vel. travna t. l. zjutraj ob osmih. Prošnje je poslali komisiji vsaj do dne 26. mal. travna.

Šoli za umetnost in sicer akademija v Pragi in c. kr. šola v Krakovem štejeta 126 gojencev, namreč prva v 5 oddelkih 74, druga v treh letnikih 52.

Časopis „der Süden“, glasilo za izobraževalne politične in gospodarske koristi hrvaškega in slovenskega naroda, priporočamo kot najboljši časopis za oglese razne vrste, ker je razširjen v najboljših in imovitejših krogih med Hrvati in Slovenci in tudi drugod. Cena oglasom (inseratom) je zelo nizka. Časopis se daje na ogled zastonj. Upravništvo je na Dunaju, I. Plankengasse 4.

Listnica.

Vsem sotrudnikom in naročnikom želimo veselo Alelujo!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.